

**SCHRIFTELIJKE VRAAG**

nr. 691  
van **BART DOCHY**  
datum: 2 maart 2021

---

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

---

*Overtredingen vanggewasregeling - Boetes*

MAP 6 bepaalt dat er meer vanggewassen moeten worden ingezaaid, om directe verliezen van nutriënten tegen te gaan (MAP: Mestactieprogramma). Op percelen in gebiedstype 1, 2 en 3, die geen zware kleigrond zijn, moet na een hoofdteelt, die uiterlijk 31 augustus werd geoogst, uiterlijk 15 september een vanggewas worden ingezaaid tenzij er een nateelt wordt ingezaaid. Wie op een perceel als enige nateelt een vanggewas inzaait, moet op dat perceel de voorwaarden voor de vanggewassen respecteren. Dus wanneer als enige nateelt een vanggewas wordt ingezaaid, dan moet dat ten laatste gebeuren op 15 september en bovendien moet de aanhoudperiode gerespecteerd worden. Die loopt tot 30 november voor percelen in de leemstreek en tot 31 januari op de overige percelen. Er kan ook gebruikgemaakt worden van equivalente maatregelen, waarbij de mogelijkheid wordt geboden om wintergranen in te zaaien voor 15 november na de oogst van een nitraatgevoelige hoofdteelt zoals bijvoorbeeld aardappelen.

De inzaaiperiode van de vanggewassen dient te worden opgegeven in de verzamelaanvraag.

Landbouwers die niet voldoen aan hun verplichting krijgen een administratieve geldboete van 250 euro per hectare niet-gerealiseerd doelareaal. Voor de equivalente maatregelen loopt dat op tot 1000 euro per hectare niet-gerealiseerd doelareaal. De niet-gerealiseerde oppervlakte vanggewassen moeten zij extra toepassen in het daaropvolgende jaar. Bij recidivisme binnen de 5 jaar neemt dit enkel exponentieel toe.

Ik krijg signalen uit het terrein dat in het kader van het niet naleven van de vanggewasregeling boetes van enkele tienduizenden euro's uitgedeeld werden aan landbouwers. Dit wegens administratieve fouten of het niet of laattijdig inzaaien van vanggewas.

1. Hoeveel overtredingen werden vastgesteld (per provincie, oppervlakte, aantal landbouwers)?
2. Welke boetes werden opgelegd, per landbouwer en per categorie van overtreding?
3. Wat zijn de redenen van beboeting: administratieve fouten, niet inzaaien of bv. laattijdig inzaaien vastgesteld na terreincontrole?
4. Zijn er overmachtsituaties waarmee rekening wordt gehouden, bv. laattijdige mogelijkheid tot rooien van teelten, waardoor opnieuw inzaaien niet kon?

**ANTWOORD**

op vraag nr. 691 van 2 maart 2021

van **BART DOCHY**

1. MAP 6 bepaalt inderdaad dat er meer vanggewassen moeten worden ingezaaid, om directe verliezen van nutriënten tegen te gaan en zo de waterkwaliteit in Vlaanderen te verbeteren. Deze verplichtingen vallen onder het luik van de gebiedsgerichte aanpak, en zijn dus strenger in die gebieden in Vlaanderen waar de waterkwaliteit het slechtst is.

Er is daarom zowel een algemene basismaatregel in gebiedstype 1, 2 en 3 en er zijn de verstrengde maatregelen in gebiedstype 2 en 3. Ook is er nog een overgangsregeling voor bedrijven die onder MAP 5 een vanggewasverplichting hadden omwille van de toenmalige regelgeving. Op de website van de VLM staat duidelijk uitgelegd hoe landbouwers aan die verplichtingen kunnen voldoen en hoe de sanctionering in elkaar zit.

Naast de aangehaalde mogelijkheid van de equivalente maatregelen is er nog de mogelijkheid van het afsluiten van een vanggewasovereenkomst om aan de vanggewasverplichting te voldoen. Hierbij vervult een andere landbouwer de vanggewasverplichting. Landbouwers kunnen bovendien van de vanggewasverplichting vrijgesteld worden door via goede nitraatresidumetingen aan te tonen dat ze oordeelkundig bemesten.

In 2020 voldeed 89% van de landbouwers aan de vanggewasverplichting. 1.048 landbouwers voldeden niet aan hun vanggewasverplichting voor 2020. Zij hebben samen 1.893,44 ha vanggewas te weinig gerealiseerd.

In West-Vlaanderen, gevolgd door Oost-Vlaanderen en Limburg werden de meeste overtredingen vastgesteld. In Antwerpen de minste qua aantal landbouwers maar wel met een groter areaal tekort dan in Vlaams-Brabant.

In onderstaande tabel zijn de landbouwers die niet voldeden, toegewezen aan de provincie waar hun bedrijfszetel gelegen is. Op dezelfde manier is ook het areaal tekort aan de provincie toegewezen (deze toewijzing werd gehanteerd omdat percelen van een landbouwer mogelijk in verschillende provincies liggen, maar het doelareaal en gerealiseerd areaal is niet per provincie vastgelegd).

| Provincie       | Aantal landbouwers | Totaal tekort (ha) |
|-----------------|--------------------|--------------------|
| West-Vlaanderen | 358                | 645,40             |
| Oost-Vlaanderen | 279                | 409,35             |
| Limburg         | 187                | 389,93             |
| Antwerpen       | 81                 | 268,15             |
| Vlaams-Brabant  | 143                | 180,61             |
| <b>Totaal</b>   | <b>1.048</b>       | <b>1.893,44</b>    |

2. Van de 1.048 landbouwers met een overtreding ontvingen 832 landbouwers een boete voor een totaalbedrag van 829.665 euro. 202 landbouwers hebben minder dan 20 are te weinig ingezaaid. Zij kregen geen boete. Daarnaast werden 14 boetes niet verstuurd omdat de landbouwer inmiddels overleden is.

Van de 832 verstuurde boetes zijn:

- 788 boetes verstuurd wegens het niet voldoen aan de vanggewasverplichting in gebiedstype 2 en 3, voor een totaalbedrag van 585.012 euro. Daarvan kregen 110 landbouwers ook in 2019 een gelijkaardige boete. Voor deze landbouwers gelden verhoogde boetebedragen. Het hoogste boetebedrag bedraagt 12.165 euro. 22% van de 788 boetes zijn hoger dan 1000 euro. Voor 42% van de landbouwers bedraagt de boete minder dan 250 euro.
  - 28 boetes verstuurd naar focusbedrijven met maatregelencategorie 3 volgens MAP 5. Zij hebben enkel percelen in gebiedstype 0 en 1. Het totale boetebedrag bedraagt 27.042 euro.
  - 16 boetes verstuurd wegens het niet voldoen aan de equivalente maatregel 'wintergranen na een nitraatgevoelige hoofdteelt'. Het totale boetebedrag bedraagt 217.610 euro. Zij betalen 1.000 euro vermenigvuldigd met het totale doelareaal (= totaal in te zaaien areaal in gebiedstype 2 en 3), dus niet enkel het niet-gerealiseerde doelareaal. 2 landbouwers kregen voor 2019 reeds een boete wegens het niet voldoen aan de vanggewasverplichting en betalen 2.000 euro vermenigvuldigd met het doelareaal. De boetes variëren van 1.250 euro tot 81.900 euro.
3. De vaststelling of er voldoende vanggewas is ingezaaid gebeurt op basis van de aangifte van de gewassen op de Verzamelaanvraag. Het Mestdecreet voorziet om hierbij rekening te houden met alle wijzigingen (aan nateelt) die zij doen in hun Verzamelaanvraag tot en met 31 oktober. De aangifte moet correct en volgens de werkelijkheid gebeuren.

Het Departement Landbouw en Visserij voert algemeen en ook voor vanggewassen terreincontroles uit om te controleren of de Verzamelaanvraag correct is. Terreinvaststellingen kunnen hierbij leiden tot aanpassingen van een foutief ingediende verzamelaanvraag, en tot bijkomende boetes. Als bij deze controles blijkt dat onterecht vanggewas is aangegeven, of met een foute inzaaiperiode, of niet lang genoeg is aangehouden, dan wordt de Verzamelaanvraag gerectificeerd.

Landbouwers hebben niet voldaan aan hun vanggewasverplichting omwille van volgende mogelijke redenen:

- Er is geen nateelt ingezaaid.
- Er is geen geldige gewascombinatie ingezaaid om in aanmerking te komen voor de verplichting.
- Er was geen geldige aanvraag voor een equivalente maatregel bij de Mestbank (verschillende landbouwers hebben wintergranen ingezaaid zonder een geldige aanvraag te doen voor de toepassing van deze equivalente maatregel).
- Het vanggewas is niet tijdig ingezaaid.
- Er is geen inzaaiperiode gekend.
- Het vanggewas werd niet lang genoeg aangehouden.

Er kan op dit moment niet uitgemaakt worden of de boete het gevolg is van een administratieve fout. De administratie gaat ervan uit dat de Verzamelaanvraag de werkelijke situatie weergeeft. De behandeling van de bezwaren kan hierover meer duidelijkheid brengen.

4. Landbouwers kunnen tegen de boete bezwaar indienen. Als er hierbij sprake is van overmacht, kan dat aanleiding geven tot kwijtschelding van boetes.

Om verder in te gaan op het voorbeeld, kan je echter niet algemeen stellen dat alle laattijdige mogelijkheden tot rooien van teelten onder overmacht vallen. Dat zal zelfs eerder hoogst uitzonderlijk het geval zijn.

Van de landbouwer wordt immers verwacht dat hij voldoende vanggewassen tijdig inzaait, en bijgevolg is hij er ook verantwoordelijk voor om ervoor te zorgen dat de percelen waarop hij beslist om de verplichte vanggewassen in te zaaien, effectief tijdig geoogst worden. Bij teelten of rassen waarbij oogsten voor de uiterlijke, geldige datum moeilijk of twijfelachtig is, is het zijn verantwoordelijkheid om de risico's hiervan in te schatten en indien de kans groot is dat een perceel niet tijdig gerooid kan worden, dan niet te rekenen op dat perceel voor zijn vanggewasverplichting. Hij kan immers kiezen op welke percelen hij zijn verplichting realiseert. Daarnaast kan hij gebruik maken van de wettelijk voorziene alternatieven zoals vrijstelling van de vanggewasverplichting of het afsluiten van een vanggewasovereenkomst. Deze keuze moet hij vroeg in het seizoen reeds maken, wat aantoont dat hij hiermee rekening moet houden bij het plannen van zijn teelten. Te hard rekenen op percelen met mogelijk te laat te oogsten teelten, valt dus niet als overmacht te catalogeren, maar als een risicovolle keuze. Hier al te soepel mee omgaan is niet correct tegenover de landbouwers die moeite en kosten deden om te voldoen aan de vanggewasverplichting.